

F24

Prano Eidukaičio
archyvas

A large rectangular box with a horizontal line at the top, a vertical line on the right, and a horizontal line at the bottom. Below the bottom horizontal line, there are two more horizontal lines, creating a space for writing.

LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTUI SAUGOTI ATIDUOTO BIDUKAIČIO
PRANO, s. VINCENTO ARCHIVO

S A R A Š A S

Apie archyvo autorių skaityti "Pranas Bidukaitis /1878.X.16 -
1941.VII.14/" Biografiją parašė jo duktė Emilija Kulakauskienė.

Signatūra

1. Trys juodais viršeliais stori sąsiuviniai - knygos:
I dalis, 158 p. Rašo apie savo diedukus, mamytės, tėvus, savo vaikystę, piemenystę, darbą tėvų ūkėje iki 20 m. Kelionės ir darbas Vokietijoje /Esene/ ir Anglijoje /Mančesteryje/. Laikraščių skaitymas ir pasakų rinkimas bei išsiuntimas į Bulgariją dr. J. Basanavičiui. Antroji kelionė į Ameriką /1902-1906/, kasa angli įvairiose vietose. Apie Plimuto lietuvius ir įsijungimą į jų organizacijas.
II dalis, 156 p. Rašo apie angliakasių kasdienybę, pavojus, laisvalaikį. Sugrįžimas Lietuvon. Marijampolės "Šviesos" draugijos Gražiškių skyriaus įsteigimas. 1908 m. pirmas areštas. Vedybos, vaikų gimimas, 1915 m. trys laidotuvės, padėtis po karo. Išrinktas šaltųjų, kurimasis žmonos tėviškėje. Dukterų gimimas. Aplanko parodas. Toliau - savo jausmų aprašymas, pirmoji meilė, nusivylimas žmona.
III dalis, 158 p. Tęsia apie save, pirusius nervus, norą nusižudyti, 1929 m. grįžta į savo tėviškę Vaitkabaliuose. Rašo, prisimena pagr. įvykius. Toliau plačiai apžvelgia savo įsijungimą ir nuveiktą darbą dėl lietuvių /Valstiečių s-ga, "Šviesos" skyrius, "Jaunikaičio" redaktorius, ~~kuris~~ rašymas kt. redakcijoms. Paskutinis skyrius - "Mano kalėjimai". Trys knygos parašytos 1930-1932 m. Vaitkabaliuose.
2. Sąsiuvinis. 1907-1913 m. įvairaus pobūdžio užrašai, perrašyti į šį sąs. 1939-1940 m. 98 p. Autorius aprašo atskirus savo gyv. epizodus: kalėjimas /etapas/, jo kaimynai, išpučiai iš šv. Onos atgaidų Alviute, laiškai artimiesiems žmonėms, pastabos apie krivules ir kt. Trys rašiniai skirti savaitraščio "Saltinis" publikacijoms, autoriaus siūlymams. /Vieno rašinio nėra pabaigos, kito - pradžios, sąs. vidy/
3. Sąsiuvinis /be viršelių/, 23 p. Užrašyta kitų žmonių pasakojimai apie baudžiavą, Francūzmetį, įvairūs burtai, papročiai. /1910-1912 m./
4. Sąsiuvinis. Mano tėtis ir diedukai. 24 p. 1912 m. Vaitkabaliai. Yra žinių apie tėvų tėvus, ~~bet~~ o apie savo tėvą Vincentą Bidukaitį /1842-1911/ aprašo gana išsamiai. 1912 m. Vaitkabaliai.
5. Sąsiuvinis. D - nas. 1936 m. Kam. Nr. 68. KSDK /Kauno sunkiųjų darbų kalėjimas ~~nuo~~ /, 20 p. Nuo 1936 m. gegužės 2 d. iki tų m. gruodžio pabaigos mėnesiais pažymi daugumos dienų kasdienybę kalėjime. Gale - "Praeitas 1936 metas". Autoriaus kancija ir pergyvenimai. Apie metų laikus ir derlių. Apie kalinių domėjimąsi Ispanijos įvykiais, laukimą "Lietuvos žinių", laukimą amnestijos, pablogėjusią sveikatą, apie seseris, kurios "išplėšė širdį". ~~20 p.~~
6. Sąsiuvinis /be viršelių/, KSDK. 1936 m. 18 p. Aprašo reginį, kurį mato per 120 kameros langą, sveikatą ir nuotaiką gadina rukantieji. Lygina Jonines ant Grybkalnio 1935 m. ir kalėjime. Iš atsiminimų /apie 1908 m. Vilkaviškio kalėjime sutiktą kalinį/. Eil. iš "Kultūros" "Penki nežinomi".
7. Sąsiuvinis. KSDK. 1936 m., 24 p. Rašinėlis apie ilgai ir ištikimai dirbusią kumelę Bėrę, apie karo ir pokario metus. Sukaktys: 25 m. kai apsivedė /žmonai parašė eil. "Tu mano gražiausia"/, ir sugrįžimas Lietuvon 1906 m. gegužės 2 d. Apžvelgia lietuvių ūkininko imamas Lietuvos nepriklausomybę, jo svajones, rūpesčius, nusivylimą, dėlį į Lietuvos nepriklausomybę, jo svajones, rūpesčius, nusivylimą, "Viskas dabar Lietuvoje atbulai". Ir kas privedė prie streiko.
8. Sąsiuvinis. KSDK. Kamera Nr. 68. 1936 m., 27 p. Rašinyje "Emiliukė" yra žinių apie 1928 m.: gimė duktė ir Žemės ūkio, bei Dainų šven-
(pildyti)

tės aplankymas Kaune. Užrašo tarp lietuvių paplitusius pajuokiančius padavimus. Šas. pabaigoje - "Jeigu žinočia, kad tuo mirčia, tai šitoki testamentą ir rašyčia". Kaip paskirstytų savo nejudomą turtą, kur pageidauja būti palaidotas, prašymas pastatyti paminklą Gražiškių kapinėse palaidotiems jo tėvams ir kaip norėtų, kad būtų saugoma jo atmintis /padaryti užrašą, kad jis 1919 m. ~~pamirdina~~ apšodino medžiais Grybkalni ir kt. / Eil. "Pirmoji meilė" skirtas žmonai Onutei.

9. Šasiuvinis. KSDK., kam. 68. 1936 m., 23 p. Autorius rašo apie kalinių didžiausią norą sulaukti amnestijos. Paskut. rašinys - apie kalinius lenkus. Dar du rašiniai skirti prisiminimams - katinui ir šuniui. Eil. "Ilgesio aidai" /išsako savo jausmus, norą būti su šeima, gamta/.

10. Šasiuvinis. KSDK., kam. 68., 1936 m., 18 p. Str. "Kalėjimas ir religija" yra žinių apie kalėjimo bažnyčią, kapelioną, apsilankiusį vyskupą, jo pasakytą pamokslą. Aprašo jaunų dienų draugo, visuomenininko Felikso Verbylo gyvenimą, jo ligą, ankstyvą mirtį. /1916 m. /F.V. platinos spauda, knygas, perrasiņėjo Pr. Eidukaičio leidžiamus laikraščius. Du eilėraščiai.

11. Šasiuvinis. KSDK., 1936 m., 24 p., 68 kam. Visas šas. skirtas Grybkalui /kalno geografinė padėtis, istorija, reikšmė, atgijimas - buvo 2 ha apšodinti įv. medžiais, Joninių naktį užkuriamas laužas, gausus žmonių apsilankymas ir linksminimasis. Skyrelyje "Aš ir Grybkalis" daug žinių suteikia apie save. /Tęsinys rašinio "Grybkalis" kt. šas. /

12. Šasiuvinis. KSDK. 1937 m., 68 kam., 23 p. 1937 m. sausio mėn. užbaigia rašinį apie Grybkalnį. Autorius grožisi augančiais medžiais, vėl rašo, jog jo kūną pridengs kalno baltos smiltys. Gr. sukuria eil. Dr. J. Basanavičiaus mirties 10 - osioms metinėms skiria rašinėlį - prisimena Kalvarijos žydėlio I. Pavembricko pasakojimą, kad jis paskolines studentui J.B. 5 rublius kelionei į Maskvą ir kaip tas jaunas ponaitis po kelių metų jam gražino skolą. "Antras laiškas mano motinai" - sūnaus skundas dėl įvairių negandų. /Motina mirus 1915 m.) Du eiliuoti tekstai.

13. Šasiuvinis. Nėra viršelių ir pirmojo lapo. 1937 m. KSDK rašytas dienoraštis /vasario - gruodžio mėn. /Mini, jog sėdi 105 kameroje, kurioje nakvojo paskutinę naktį prieš sušaudymą keturi Suvalkijos ūkininkai. Paguldytas ligoninėn, tyrė skrandį. Sveria 64,5 kg. Iš ligoninės pervestas į 149 kam., į kurią liepos 22 d. atvestas sūnus Sergiejus. Rugsėjo 21 d. sukako dveji m. nuo Gražiškių įvykių ir Sergiejaus kalimo. Spalio 16 d. Pr. E. sukako 69 m. Gruodžio 30 padavė malonės prašymą. Šiame šas. yra 18 psl. teksto.

14. Šasiuvinis. KSDK. 1938 m., 16 p. Dienoraštis nuo sausio 1 d. iki gegužės 19 d. Toliau tekstas rašytas Bambiniuose, nes 1938 m. gegužės 21 d. Praną Eidukaitį paleido iš kalėjimo. Aprašo paleidimą, kelionę į namus ir ką rado namie.

15. Šasiuvinis. Rašyta 1936 - 1938 m. KSDK ir vienas rašinys 1939 m. Vaitkabaliuose. Surašyti 5 eilėraščiai, vaizdelis "Tretieji žali laipai" nebaigtas /paleido į laisvę/, o 1938 m. kovo 25 d. rašinys "Dienarūsti... diena..." - kalinio žvilgsnis į politikinę padėtį už kalėjimo sienų. Iš Mato Šalčiaus knygos "Svečiuose pas 40 tautų" išrašo 12 punktų. O knyga apie Oliverį Kromvelį patraukė tuo, kad joje rado žinių iš Anglijos istorijos.

1939 m. balandžio mėn. Vaitkabaliuose Pr. E. į šį šasiuvinį rašo savo siūlymus Žemės ūkio ministrui Jurgiui Krikščioniui /amnestija politikiniams, gražinti teises, panaikinti saugumą, sumažinti policiją, siūlymai ūkininkų būklei gerinti, demokratiški rinkimai į Seimą ir kt. /

Firmas variantas panašių siūlymų rašytas "Lietuvos ūkininkui", bet paskui persigalvota.

Šasiuvinys - 40 psl.

16. Sasiuvinis. Vaitkabalai. 1938 m., 24 p. "Lankiau motinos kapą" - rašo apie savo nusivylimą, nes cementinis antkapis priminė lovą be dugno, o ir visi kapai pasikeitę. "Gražiškiai" - aprašo jų kurimąsi, plėtimąsi, kas prie kurio kelio gyvena ir t.t. "Mano šešiasdešimt metų gimimo sukaktuvės" / gimęs 1878 m. spalio 16 d. / klausia savęs, kodėl rašo. Noras pačiam atsigręžti atgal, antra, vaikams palikti žinių. "Eilės" - šeši posmai skirti ji raminančiai dainelei.

17. Sasiuvinis. Vaitkabalai. 1939 m., 21 p. Eil. "Lelijos", prisiminimai apie 1939 m. vasario 23 d. mirusį giminaitį Praną Eidukaitį, gyv. tame pat kaime, kuris t.p. buvo Amerikoje, grįžęs sukūrė šeimą, savo gyvenimo pabaigoje norėjęs įsteigt laisvamaniams kapines. Palaidotas Gražiškių kapinėse, kur ir jo tėvai, artimieji. Jo tėvas - Jurgis E. Jo duktė Onutė, universiteto studentė, lankė šių rašinių autorių kaulėjime. Str. "Skaudu" apžvelgia to meto Lietuvos padėtį, apgailestauja, kad Lietuvos vadai negynė jos sunkiausiais momentais / Vilnius, Klaipėda /, nors buvo armija, įvairūs fondai. Daro išvadą, kad Lietuvą gali išgelbėti patys žmonės, išsirinkę valdžią demokratišku būdu. 1939 m. gegužės 2 vėl prisimena gegužės 2-ąją jo gyvenime / grįžimas iš Amerikos, suėmimas 1936 m., laisvė /.

18. Sasiuvinis. Vaitkabalai. 1939 m., 18 p. Str. "Ir vėl vienas metas prabėgo" apžvelgia savo nuveiktus darbus. Be įv. ukės darbų, skaito, mokosi angliskai, posmuoja, perrašinėja senus ir naują sasiuvinį, ateities darbai pinasi su nusivylimu, su kalinio dienomis. Mini paleidimą iš kalėjimo, tik užrašo ne tą datą - turi būti gegužės 21 d. / E.K. / Ir toliau datomis fiksuoja pagr. įvykius: birželio 28 d. policininkas atnešė į namus gražintas teises, rugsėjo 1 d. pavakare pralėkė vokiečių žvalgybinis lėktuvas - vyksta lenkų ir vokiečių karas, vakarų ir pietų kampe girdi armotas, vyriausiam sūnui su dviem arkliais prisakyta pribūti Raudondvaryje, Sovietai peržengė Lenkijos sieną... Plačiau aprašo Vižainio žydų atvaramą prie Lietuvos sienos, Vilniaus gražinimą.

19. Sasiuvinis. Vaitkabalai. 1940 metai, 21 p. Iš jų 13 psl. apgadintinėra dalies teksto. Pradžioje sveikina naują 1940 metus, tikisi, kad bus geresni, liausis karai. Apžvelgia 1939 m. Vasario 7 d. užrašo apie be galo šaltą žiemą 1940 m. Toliau - ankstyvas Velykas, gegužės 2 d. prisiminimai / grįžimas iš Amerikos ir prabėgę Lietuvoje 36 metai. / Prisimena motinos mirtį, jos laidotuves. Apie lauko darbus ir šaltą pavasarį, perskaitytą "Kultūroje" str. apie dail. M. Katiliūtę. Seka Vok. karą su Prancūzija, liūdi dėl Paryžiaus kritimo. Bet tuo pačiu sužino, kad Smetonos valdžia nuversta, vyksta į Gražiškius. Džiaugiasi politinių kalinių paleidimu ir kt. įvykiais. Jaučiasi apviltas, nes valščiaus viršaičiu paskyrė kitą. Liepos 5 d. buvo iškeltas kandidatu į L. Seimą. Toliau seką trumpi įrašai, kaip ir kokiais reikalais vyko. Pvz., 14 d. dalyvavau į seimą rinkimuose. / paskut. šiame sās. įrašas. / Pastaba: šiame sās. trūkstantį tekstą iš konteksto atkūrė Pr. E. rašinių turinio sudarytoja E. Kulakauskienė. Žiūr. įrištus lapus 22 - 24 psl. /

20. Sasiuvinis / be antro viršelio lapo /. 1940 m. ~~Pirmojo pusmečio~~ ^{Liepos - rugpjūčio mėn.} dienynas. Vaitkabalai. 24 p. Pagal šiame sās. atskiromis dienomis užrašytas mintis, minimus faktus, įvykius, galima sužinoti, kokiuose renginiuose dalyvavo išrinktas į Seimą deputatas, Atsispindi ir Pr. E. asmeninis įvertinimas. Be Seimo posėdžių, ekskursijų, Pr. E. aprašo, kaip dirba su savo valščiaus penkiaais žemės reformos komisijos nariais skirstydami žemę jos prašantiems ir to darbo sunkumus.

21. Sasiuvinis. Vaitkabalai. 1940 m. Antrojo pusmečio užrašai. 23 p. Sielojasi, kad negali atsakyti žmonėms į jų klausimus, važiuoja tais reikalais į Kauną aiškintis. Kalbasi su grįžusiu iš Maskvos delegatu Demskiu. Su grupe atstovų važiuoja į Birštoną. Išrinktas į dabar jau Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumą, kurio posėdžiai vyksta Prezidentūroje. Aplanko nužudytą Suvalkijos ūkininkų artimuosius, išrenka ~~xx~~

komitetą ruošti minėjimą 1935 m. Gražiškiuose vykusią skerdynių. Seimo atstovo darbas ir rūpesčiai pinasi su valstiečio darbais ir rūpesčiais, nes metai blogi. Spalio 2 d. išsiunčia "Valstiečių laikraščiu" apie 1935 m. įvykių minėjimą ir nužudyto Jurgio Abramavičiaus pagerbimą. Įvairiomis progomis vyksta į Eistiškius, Beržinius, Vištytį, Gražiškius, susitinka su žmonėmis. Naujų rinkimų reikalais vyksta į Marijampolę, Kalvariją, Vilkaviškį, Virbalį... Išskiria Vaitkabilių km. gyv. Juozo Jaukšos mirtį, mini esminius jo biografijos faktus. Gruodžio 31 d. apžvelgia 1940 metų įvykius. Parašo eil. "Mano Tėvynė".

F24-4

22. Sąsiuvinis. 1941 m. Vaitkabalčiai. 13 p. /Paskutinis sąsiuvinis/. 1941 m. sausio 12 d. dal. ir tvarko rinkimus Gražiniuose. Vyksta į Kauną, posėdžiauja, bet su skaudančia širdim prisipažįsta, kad neturi galios pagerinti ar sustabdyti sunkėjantį valstiečių gyvenimą. Prieš 30 metų savo vedybas. Puslapį paskiria kovo 7-11 d. vokiečių išvažiavimui į Vokietiją. Antrojoje sesijoje stebi ir piktinasi išrinktų atstovų elgesiu, kurie neaktyvūs, tik kelia rankas. O sužinojęs, kiek valstiečiai turi duoti valstybei ž. ū. produktų, netenka lygsvaros, daro išvadą: Lietuvai paskelbta Vergija ir Badas. Gegužės mėn. 7 d. pabaigia rašinį "Lietuvos vokiečiai išsikraustė į Vokietiją". To mėnesio 29 d. įrašas vėlgi rodo, kaip Pr. E. žeidė posėdžiuose girdimi žodžiai: buožės, nereikia ūkininkų gailėtis... Birželio mėn. 2 d. užrašo buvęs mitinge dėl paskolos valstybei. 20 d. iššauktas į Vilkaviškį aiškintis, kodėl neatsiskaito su valstybe. Ir 1,5 psl. skirta 22 d. prasidėjusiam karui - jo pradžią stebi nuo savo kiemo Vaitkabaliuose. 26 d. Pr. E. su keturiais sūnumis suima ir nuvaro į Vižainį. Liepos 1 d. Paskutinis įrašas: "Visai netikėtai, mane su mano keturiais sūnumis ir visais kitais arešt. Gražiškių "komunistais" paleido ant laisvės. Parvykau namon."

F24-5

23. Sąsiuvinis. "EILĖS". 1935 - 1941 m. kūryba. Perrašyta į šį sąsiuvinį, grįžus iš kalėjimo, Vaitkabaliuose. 101 p. Sąs. 37 originalūs eilė ir du perrašyti iš kitur. Eilėraščių tematika - paties autoriaus pergyvenimai: meilė, gamta, ilgesys, nusivylimas, Tėvynė ir "Gražioji Suvalkija", himnas darbui, žemdirbiui, Nors pragyvenę daug metų, bet "karšta dvasia be kovos nerimsta" ir ji kaskart išsiveržia iš kasdienybės, ragina siekti šviesesnės ateities.

F24-6

24. Sąsiuvinis. "GRAŽIŠKIŲ "ŠVIESOS" PROTOKOLŲ KNYGA", Protokolai rašyti 1907 m. rugpjūčio 4 d. - 1908 m. rugsėjo 6 d. Sąs. 17 psl. Ant pirmojo viršelio - Marijampolės "Šviesos" draugijos Gražiškių skyriaus antspaudas. Skyrių įkūrė ir jam vadovavo Pranas Eidukaitis. Per nurodytą laikotarpį įvyko 10 skyriaus narių susirinkimų. Tiek yra ir protokolų. Penki protokolai ir ataskaita rašyti pirm. E. Eidukaičio ranka, kiti penki - kito asmens/manau, Pelekso Verbylo. Šis sąsiuvinis - autentiškas dokumentas "Šviesos" skyriaus veiklos.

F24-7

25. Sąsiuvinis. "UŽRAŠAI". 1908 m. Vaitkabalčiai. 22 p. Nuo 1908 m. sausio 1 d. iki spalio 6 d. /suėmimo/ pažymėta trumpai, ką kurią d. veikė, kas įvyko, koks buvo oras. Sąs. gale puslapis skirtas tų metų orams ir derliui. Iš šių užrašų matyti ir autoriaus visuomeninė veikla: "Šviesos" skyriuje, laiškai/korespondencijos/"Lietuvos ūkininkui", ką kurią dieną parasė, laiškas Griniui, laiškas "Vilniaus žinioms",

26. Užrašai. 4 sąs. lapai. Vaitkabalčiai. 1908 m. Apie "Lietuvos ūkininko" platinimą ir platintojus. 1907-1908 m. įplaukos /1 lapas/.

27. Sąsiuvinis /be viršelių/ ir pirmojo lapo. Vienas lapas atskiras. Iš viso 11 lapų. 1910 m. Vaitkabalčiai. "Užrašai". Užrašyta, ką kurią d. veikė. Dirbo savo ūkėje, ruošėsi vestuvėms/jos įvyko 1911 m. II. 27/.

28. Sąsiuvinis. Užrašai. 1911 m. Vaitkabalčiai. 24 p. Užrašyta, ką veikė, kas nutiko sausio - gruodžio mėn. kurią dieną, Nurodyta temperatūra.

29. SĄS./be viršelių/. 1911 m. Vaitkabalai. 20 p. teksto. 1/ Murodo, ką pirkto, kiek mokėjo. 2/ Daina "Gdytojas" - iš "Davatų gazinkų"/, 3/ kiek pasėjo, prikėlė, už kiek pardavė ir kt. Vestuvių išlaidos, 1911 m. įplaukos, kiti ūkės reikalai.

30. SĄS./su viršeliais/. Užrašai. Sausis - gruodis. 1912 m. Vaitkabalai. 24 p. Užrašyta, ką kuria d. veikė. Laiškas "Vienybei lietuvių", laiškas iš Amerikos. Tais m. balandžio 2 d. gimė pirmas kūdikis - Sergejus. Temperatūra, orai, gale - apie tų m. derlių ir metų laikus.

31. SĄS. "Ūkės vedimas". 1913 m. Vaitkabalai. 23 p. Surašyta, koki turtą ir kokios vertės turi. Pajamos ir išlaidos, ž. d. mašinos/ iš "Saltinio", tą m. gimė antras sūnus - surašyta išlaidos krikštynoms.

32. SĄS. be viršelių, 7 lapai. Užrašai ūkės darbų ir reikalų ^{1909 m.} receptai įv. ligoms gydyti. "Iš praeito 1917 meto" - 4 psl. aprašyta, ką vokiečių valdžia reikalavo iš valstiečių, kaip skurdo ir vargo žmonės. Užrašė 1918 m. sausio 27 d.

STRAIPSNIAI. PAGAL TEMATIKĄ JIE SUGRUPUOTI Į SKYRIUS: "Tauta ir tautiškumas", "Įvairūs atsitikimai, senų žmonių pasakojimai", "Šeimos sukaitys, asmeniniai pergyvenimai", "Apie artimus žmones", "Vaizdai iš vaikystės", "Metai", "Atskiri dokumentai".

TAUTA IR TAUTIŠKUMAS:

1. "Mielas drauge!" Laiškas Albinui Rimkai, išrinktam į Steig. Seimą 1920 m. 2 p. Babiniai. Įvairūs siūlymai, kaip ir ką reikėtų spręsti.
2. "Iš L.V. Liaudinykų susivažiavimo. Dieną 6-7-8 gruodžio". 1926 m. 4 p. Funktais išdėstyta suvažiavimo darbotvarkė ir kalbėjusiųjų mintys. /Pranas Eidukaitis buvo delegatas/.
3. "Kaune". 1934 m. Vaitkabalai. 2 p. Ką matė, su kuo susitiko per 4 d.
4. "KAIP MES GRAŽIŠKIEČIAI PAGERBĖM D-L-R-VYTAUTĄ". 1930 m., 3 p. Vaitkabalai. Apie 1930 m. rugsėjo 8 d. Gražiškiuose įvykusį minėjimą.
5. "O! KOKI MES NIEKŠAI". 1930 m. Vaitkabalai. 4 p. Juodraštis str., kuris buvo išsiųstas "L. Ūkininkui". Mintis: reikia pagerbti ir kun. Vytauto išvaduotoją mergelę.
6. MAČIAU DIDVYRĮ". 1927 m. vasario 21. Babiniai. 2 p. Dr. J. Basanavičiaus laidojimo d. prisiminė susitikimą su juo Ožkabaliuose. Tai turėjo būti 1913 m.
7. "BALTIKA". 1930 m. Vaitkabalai. 2 p. Firmą kartą Klaipėdoje /paroda/ ir Palangoje /maudymasis jūroje/.
8. "DU KUNIGU". 1933 m. Vaitkabalai. 2 p. Apie Maironį ir Tumą Vaižgantą, kurie uždegė meilę Lietuvai.
9. "TAUTOS" ŠVENTĘ PAMININT". 1932 m. Vaitkabalai. 4 p. Kritiškai rašo apie valdininkus, apie jų organizuojamą rugsėjo 8 - osios šventę, tautininkus. Kodėl laisvoji Lietuva nesijauti laisvu piliečiu.
10. "KODĖL AŠ ŠIMET 15 d. RUGSĖJIO NESVENČIAU". Nėra metų ir str. pabaigos. 4 p. Buvo švenčiama Lietuvos nepriklausomybės 10 - metis ir autorius apžvelgia, kaip Lietuva atsikratė okupantų, tapo nepriklausoma, kaip ir jis prisidėjo, kad kovojo, kad Lietuva būtų laisva ir tvarkytųsi demokratiškai. Bet piliečiai - beteisiai, visur policija, cenzūra, visur ieškoma priešų...
11. "NEŽINIA, KAS YRA MANO PRIGIMTYJE..." - str. pirmi žodžiai. Nėra metų, str. pabaigos. Aut. analizuoja savo prigimtį, būdą, aiškina, kodėl "persiėmė kovos dvasia".
12. "ATSIMINIMAI IŠ DIDŽIOJO 1914 - 1918 karo". 1932 m. /?/ Babiniai. 15 p. Atsiminimų prašė Petras Ruseckas ir gavęs išspausdino kn. "Lietuva Didžiajame kare" 1939 m.

F24-8
13. "LIETUVOS VOKIEČIAI IŠSIKRAUSTĘ Į VOKIETIJĄ". 1941 m. gegužės mėn. Vaitkabalčiai. 16 p. Aut. rašo apie vokiečių atsikėlimą į Lietuvą, kūrinius, jų sugebėjimus, darbštumą, papročius, religiją, nuotaikas, santykius su lietuviais ir pan.

"IVAIROS ATSTIKIMAI, SENŲ ŽMONIŲ PASAKOJIMAI"

14. "ŽIAURU", "NEBE FIRMAS". 1932 m., 1936 m. Vaitkabalčiai. Bambiniai. Po 2 p. Abu rašiniai apie lietuvių pasieniečių persautus žmones pasienyje.

16. "BUVAU LIUDINYKAS". Vaitkabalčiai. 1930 m. 2 p. Kaip Kybartuose teisėjai reikalavo prisiekti ir apie jų suteiktas dvasines kančias.

17. "KUN. ŠALČIAUS PAMOKSLAS". 1925 m. Bambiniai. 2 p. Komentuoja pamokslą.

18. "LIETUVOS ŪKININKUI". Metų nėra. Pasirašo "Parapijonas". Bambiniai. Kaip parapijiečiai nori išvaryti kleboną Aleksandravičių. 1 p.

F24-9
19. "KĄ MAN PAPASAKOJO 81 metų SENUKAS". Metų nėra. 3 p. Kaimynas J. Jaukša apie baudžiavą, Krakusmetį. Autoriaus motinos pasak. apie tai.

20. "INTERVIU PAS ŠIMTAMETĘ SENUTĘ". 1930 m. Vaitkabalčiai. 2 p. 1928 m., aplankė Kauniškiuose gyv. šimtametę. Mano, jog ji buvo 116 metų. Mirė 1929 m.

21. "IŠ BAUDŽIAVOS ATSIMINIMŲ". 1930 m. Vaitkabalčiai. 2 p. Ką pasakojo tėvo patėvis S. Koncevičius.

22. "VAIDULYS". Vaitkabalčiai. 2 p. 1922-1923 m. pas Liepalotų km. gyventoją Široną apsilankęs autorius nori įsitikinti pats, kas dedasi jo sodyboje.

"ŠEIMOS SUKAKTYS, ASMENINIAI PERGYVENIMAI".

23. "PENKIOLIKOS METŲ MANO MOTINĖLĖS MIRTIES SUKAKTUVIŲ PAMINĖJIMAS" 1915 - 1930. 1930 m., Vaitkabalčiai. 4 p. Apie motinos ligą, laidotuves.

24. "LAISKAS MANO MAMAI". 1932 m. Vaitk., 2 p. Prisimena vaikystę, išsako savo meilę Motinai.

25 - 26. "IŠ ATSIMINIMO", "METINĖ". Rašyta 1911 ir 1912 m. Vaitkabalčiai. Sūnus apie tėvo Vincento Eidukaičio mirtį ir metines. Mirė 1911 m. birželio 9 d. 2 psl.

27. "MIRTIS TRIJŲ MĖNESIŲ KAZUKO". 1915 m. Vaitk., 1 p. Tėis m. mirė sūnų.

28. "MANO 25 metų /1906 - 1931/ IŠ AMERIKOS SUGRIŽIMO SUKAKTUVĖS". 1931 m. Vaitk., 4 p. Prisimena sunkų darbą užsienyje, pagr. savo gyvenimo faktus per 25 metus Lietuvoje.

F24-10
29. "20 metų MANO APSIVĖDIMO SUKAKTUVĖS" /1911 - 1931/. 1931 m. Vaitk., 3 p. Apie vedybas, vestuves, vaikų auginimą, žmoną, kuri apvylė jį.

30. "TRISDEŠIMT METŲ MANO APSIVĖDIMO SUKAKTUVĖS" /1911 - 1941/. 1941 m. vas. 28 d., Vaitkabalčiai. 4 p. Abejonės ir pergyvenimai iki vedybų. Apsisprendimas kurti šeimą su Onute, giminaite iš motinos pusės. Gražiškių klebonas A. Sukvietis sutuokė juos 1911 m. vasario 27 d.

31. "GELDUTĖ". 1929 m. Vaitk., 2 p. Žmonos užgautas suskaldo savo darbo geldutę.

32. "NEKENČIAMASIS". 1932 m. Vaitk., 2 p. Kaip tėvai tarėsi ir mėgino pannaikinti užsimezgusią gyvybę, bet 1932 m. spalio 19 d. gimė sūnus, devintasis vaikas.

33. "ŠI DIENA". 1931 m. Vaitk., 2 p. Apie Gražiškių valsčiaus viršaičio Kudžmos mirtį ir apsipykimą su žmona dėl jos priekaištų.

34 - 39. "MALDA", "MALDA" - 1930 m., 3 p., "MANO SIRDIES SKUNDAS SAVO DIEVUI" - 1930 m., 2 p., "SUTEIKI MAN MANO DIEVULIŲ, SUTEIKI GREIČIAU" - 1931 m., 2 p., "KODĖL AŠ SIANDIEN TEIP DAUG VERKIAU" - 1931 m., 4 p. "VAIKŠČIOJAU NUMIRĘS" - 1932 m., 3 p. Visi rašiniai parašyti Vaitkabalčiuose, sugrįžus į savo tėviškę, ieškant dvasinės pusiausvyros.

40. "GRIAUSTINIS". 1929 m. Vaitk., 2 p. Vaizdingai parašyti prisiminimai apie 1894 m. kilusį gaisrą ir jo pasekmes autoriui.

41 - 43. "TU MAN GERIAUSIA" - 2 p., "DARBAS" - 2 p., "GERASIS MANO SARGAS" - 4 p. 1930-1931 m. Vaitkabalčiai. Autoriui geriausia - popiera ir darbas - jie nuramina, suteikia jėgų gyventi. O gerasis Sargas saugojo jį nuo mirties vaikystėje, užsienyje, kalėjime...

44. "MANO ŽVAIGŽDELE". 1930 m. Vaitk., 2 p. Lyriškas apmąstymas žiūrint į pamiltą Žvaigždėlę.

APIE ARTIMUS ŽMONES:

45 - 54. "DĖDIENĖ" - 1931 m., 4 p. /apie motinos brolio žmoną/, "A. A. TETULĖ MARIJA GRIKIČIUTĖ-GURINSKIENĖ" - 1929 m., 2 p. /motinos gimnaitė/, "MIRTIES ATMINČIAI FELEKSUKO VERBILOS" - 1916 m., 1 p. /mirė 25 m. džiova, buvo švietėjas, Pr. E. padėjėjas visuom. darbe/, "JAUNŲ DIENŲ BUVĘS DRAUGAS" - 1925 m. Bambiniai, 2 p. /apie Antaną Valinčių, dirbusį visuom. darbą caro laikais, išvykusį į Ameriką, susitikimą/, "ATMINČIAI SAVO DRAUGO JUOZO MARTINKAČIO" - 1932 m., Vaitk., 2 p. /1932 m. mirė, buvo Gražiškių valsčiaus viršaitis, Autorius su juo steigė pieninę ir kt. Buvo pavyzdžiu vedant ūkį ir atliekant visus darbus/, "ATMINČIAI JOKUBUI OKUI" - 1932 m., Vaitk., 2 p. /Apie kaimyno mirtį ir gerus santykius/, "IS MANO ATSIMINIMŲ" - 1935 m., Vaitk., 2 p. /skirta M. Saukaičiutei, kuri norėjo su juo draugauti/, "PERGYVENIMŲ VALANDOS" - 1930 m., Vaitk., 4 p. /kaip žandarai nutraukė užsimezgusią meilę su Onute K./, "GRAŽIAUSIOJI" - 1929 m., Vaitk., 2 p. /apie Onutę B./, "KADA AŠ LABIAUSIA JUOKIAUSI" - 1929 m., Vaitk., 2 p. /apie Liudviką Lašaitį, su kuriuo 1908 m. sėdėjo kalėjime ir kaip jis mušė vagišius/.

VAIZDELIAI IS VAIKYSTĖS:

55. "IS MANO ATSIMINIMŲ ARBA MAŽŲ DIENŲ KLIEDĖJIMAS" - 1930 m. Vaitk., 4 p. Skiria kun. Vytautui 500 metų mirties sukaktuvėms. Vaikystėje daug skaitė apie kunigaikščių žygius ir svajojo t. p. kovoti su Tėvynės priešais.

56. "DVIDEŠIMTS KAPEIKŲ" - 1934 m., Vaitk., 5 p. /krikšto tėvas Pranas Verbyla duodavo variokų ir mėgo pajuokauti/.

57. Apie Sekminių rytą. Nėra pirmo psl., rašyta 1934 m. Vaitk. Apie pie-menuko norą kuo anksčiau išginti, gyvulius papuošti. Ir kaip berniuką nugalėjo miegas bažnyčioje...

58. Vaizdelis - prisiminimas. 1910 m., Vaitk., 2 p. /Kokia mintis kėlė bangos plaukiant laivu/.

59. "PABIRO". VIENO VEIKSMO KOMEDIJA. Nėra metų, Pr. Eidukaičio, parašo, bet rašyta jo ranka. 4 psl. /Veiksmas vyksta ūkininko stuboje. Seimininkė mokina liuosininką poterių, nes kunigas kalėdos. Ir reikės melstis jau be žargonybių, nes gali negauti kvitelės. Komiška pabaiga./

60. Atsitikimai, papročiai. Nėra metų. 2 p. Užrašyta trys pasakojimai.

"M E T A I ":

61. 1910 - ieji metai. Vaitk., 1 psl. /metų laikų oras, derlius/.

62. 1915 metai. Vaitk., 2 p. Apie karą, savo pergyvenimus: laidojo uošvę Liuciją Snapkauskienę, savo motiną, savo sūnelį Kazuką. Užrašyta 1916 m. sausio 1 d.

63. Vieno puslapio lapelis, kur užrašytos kelios mintys apie karą. 1916 m. Vaitkabalčiai. gegužės 2 d. O gal tik pabaiga didesnio rašinio?

64. "NUOTYKIAI 1918 metų". 1919 m. bal. 14., Vaitk., 2 p. Lietuva tapo nepriklausoma, taigi 1918 m. bus dažn. minimi. Ekonominė padėtis - suniki: vokiečiai viską grobė, kainos kyla, derlius menkas ir pan.

65. "PORA BRUOŽŲ IŠ MANO DIENYNO"- 1921 m. vasario 11. Babiniai, 2 p. Aprašo savo bėdas Vilkavišky, kur vežė valstybei grūdus: ponų elgesys, žmonių užgauliojimas, apsvėrimas, apmulkinimas.

66. "1930 METUS PAMININT". 1930 m. gruodžio 31 d., Vaitkabaliai, 2 p. Apie orą, metų laikus, derlių. Ūkininkų javai pigūs, gyvuliai, paukščiai taip pat. Tais m. buvo Kaune, jubiliejinėje ūkio parodoje.

67. "PRAEITIS 1933 metas". 1934 m. sausio 2 d., Vaitk., 1, 5 p. Valstietį jau trečias metas slogina krizė. Apie žemas kainas, mokesčius, dideles algas, metų laikus ir liudną ūkių likimą.

68. "PRAEITYJE 1934 metai". 1935 m. sausio 31 d., Vaitk., 2 p. Krizė gilėja/ duoda faktus/ teigia, kad ūkininko buvis blogesnis, negu vok. okupacijos laikais. Aprašo metų laikus, derlių. Pasidžiaugia žmona Onute, kuri jo neužgauna. Smūgis: sesuo Magdė apskundė "už savo dalį".

69. LIUDO URBANAVIČIAUS LAISKAJ dėl ekskursijų. Utenoje g/v. asmuo /matyt, pažįstamas/ kvietė važiuoti, aprašė maršrutą ir sąlygas. 1931 m., 2 p.

DOKUMENTAI

71. "GRAŽISKIŲ PIENO PERDIRBIMO BENDROVĖS NARIŲ SĄRAŠAS". Originalas. 2 p.

72. VYKDOMASIS RASTAS. 1936 m. liepos 15 d. Kalvarijos apylinkės Teismas išžiūrėjo civilinę bylą ir padalino po Vinco Eidukaičio mirties likusį turtą tarp keturių jo vaikų. Kitaip sakant, seserys atsiėmė savo dalį, kas Pranui Eidukaičiui suteikė daug pergyvenimo. /Kopija/.

73. Pilviškių apylinkės Lietuvos Jaunimo Sąjungos skyriams. Sūkia skyrių atstovų suvažiavimą 1925 m. rugpjūčio 16 d. Pilviškiuose. 3 p. Originalas. Šį raštą pasirašo trys asmenys. Pr. Eidukaičio parašo nėra. Neaišku, ar jis buvo kviečiamas, ar priklausė kuriam skyriui.

FRANO EIDUKAIČIO ARCHIVE IŠLIKĘ RANKA RAŠYTI LAIKRAŠTĖLIAI:

74. "DRAUGRAŠTIS" Nr. 3 /10/. Metai II. 1910 m. Kovas., 16 p. Po pavado užrašyta: "Leidžiamas per save, kiek prasilavinusių draugų. Eina kas mėnuo. Įsteigėjai: Maikė ir Felėda. Už pametimą numerio 20 kapeikų. Turinys: "Mokinkimės mandagumo", "Broliai"/ragina prie darbų - pavasaris artinas/. "Pasikalbėjimas valstiečių"/Galas. Pr. Nr. 1/, Eil. "Mano likimas", "Iš jaunųjų gyvenimo"/Tęsinys. Pr. Nr. 2/. Pasirašo už redaktorių: Apuokas.

75. "Draugraštis" Nr. 10, gruodis, 1910 m., 8 p. Str.: "Ar mirti, ar gyvuoti"/ragina kovoti dėl idėjos/. "Iš pasikalbėjimų su draugais"/aptaria ratelio narių reikalus, praneša, kokios parėjo užsakytos knygos/. Eil. "Tėvynei! Numerio gale pasirašo: "Surengė Apuokas".

Pastaba: "Draugraštis" parašytas ne Pr. Eidukaičio ranka ir ne jo stilium - matyt, jį leido kitas Ratelis. /E.K./

76. "RATELIS" Nr. 1. 1910 m. Metas I. Kovas. 8 p. I psl. užrašyta: "Mėnesinis savitarpinio lavinimosi laikraštėlis", 8 psl. Gale pasirašo: "Redaktorius: Grybkalnis, leidėjas: Beržynas. Šį laikraštėlį leido ir savo ranka rašė Pr. Eidukaitis. Tai jo slapyvardžiai. Turinys: Ved. "In draugus"/ragina mokytis, skaityti ir rašyti "Rateliui"/. "Protokolas iš buvusio pasikalbėjimo", "Kokiais mums reikia būti" /ugdyt savo geras savybes/.

77. "RATELIS" Nr. 2. 1910 m., 8 p. Redaktorius: Grybkalnis, leidėjas - Beržynas. Turinys: "Perskaitę svarstykite"/aut. Menkutėlis, Pr. E. slapyv./, "Kokiais mums reikia būti"/tęsinys/, "Žinėlės"/inf. nariams/.

78. "RATELIS" Nr. 7, 1910 m., 8 p. Red. - Grybkalnis. Turinys: "Sąžinė ir sąžiningumas"/Sąžinė - teismas, kuris nesilaiko jokios partijos ir tikėjimo/, "Friežastys, kurių dėlei susitvėrė "Jaunimo Ratelis"/, Pr. Nr. 6/. "Sudiev ant visados"/apie jaunuolį Andrių, kuris miršta su

knyga. Aut. Menkutėlis. / "Žinėlės", ^{apie rugpjūčio mėn. 14 d. susirinkimą,} Protokolas rugs. 4 d. susirinkimo.
~~Šis Nr. t. p. 151. rugsėjo mėn.~~

79. "RATELIS" Nr. 8. Spalis, 1910 m., 8 p. Turinys: "Dar mūsų vienas privo-
lumas"/aiškinti ein. į kariuomenę, kad jie neatsuktų ginklų į žmones/
Nr. 7 išsp. str. t. a. apie "Jaunimo Ratelių" susitvėrimą /aut. slap.
"Šapelis"/, "Žinėlės". Visų šio nr. str. parašė Eidukaitis, redaktorius.

80. "RATELIS" Nr. 9. Lapkritis. 1910 m., 8 p. Turinys: "Ar pridėra bėgtie
nog kariuomenės?", "Pagalvok, beturti" /ar kurti šeimą/su red. prierai-
šu. "Žinėlės". Red.- Grybkalnis.

81. "RATELIS" Nr. 10. Gruodis. 1910 m., 8 p. Red.- Grybkalnis. Turinys:
T. a. str., ar bėgtie nuo kariuomenės, įvairūs elgesio patarimai,
gruodžio 10 d. susir. protokolas.

"JAUNIKAITIS" - ranka rašytas laikraštėlis, leistas 1911-1912 m.
Jį leisti buvo nutarta 1911 m. rugpjūčio 20 d. įvyk. keturių "Ratelių"
pasikalbėjime. "J" turėjo būti tų būrelių organas. Red. išrinktas Pr.
Eidukaitis. Antrą egz. perrašinėjo Feleksas Verbyla. 1911 m. išleisti
4 numeriai, 1912 m. - 9.

82. "JAUNIKAITIS" Nr. 1. Metas I. 1911 m. Rugsėjis. 6 p. Turinys: "In dr-
augus"/"J" leidžiamas tikslu lavintis, ragina rašyti/, "Žinios iš pask.
Ratelių pasikalbėjimo" /kas nutarta, svarstyta/. Red. slap. Grybkalnis.

83. "JAUNIKAITIS" Nr. 2. 1911. Spalis, 8 p. Turinys: Aut. Vyturėlis vėl
ragina aktyviau dirbti, krutėti, neužmiršti savo pažadų. Eil. "Upelis",
"Apie Tėvynės atgijimą"/pasirašo "Vyturėlis"/. 2 egz. perrašė F. Verbyla.

84. "JAUNIKAITIS" Nr. 3. 1911 m. Lapkritis. 8 p. Turinys: Str. "Nenusimy-
kime"/drąsina savo draugus/, "Jeigu nenori mirtie"/dirbk visuomenės
labui/, "Eilės" /aut. "Menkutėlis", 1904 m./, "Protokolas kuopelės spa-
lio mėn.

85. "JAUNIKAITIS" Nr. 4. 1911 m. Gruodis. 4 p. Turinys: "Bukime atsar-
gesni"/apie kratą "L. Ūkin." red. ir "Jaunimo" rankraščių paėmimą/.
"Mūsų reikalai"/gruodžio pr. įvyko 4 ratelių pasik./

86. "JAUNIKAITIS" Nr. 1. Metas II. 1912 m. Sausis. 8 p. Turinys: "Metams
prasidėjus", eil. "Eglinis", Vyturėlis kreipiasi "In savo draugus",
primena, kad jau penkti metai nuo to Ratelio sutvėrimo, mini "smagių"
džiaugiesi draugų darbų. "Mūsų reikalai"/1911 m. gr. mėn. Ratelio susir.
protokolas/.

87. "JAUNIKAITIS" Nr. 2. Vasaris. 1912 m. 8 p. Turinys: "Revoliucija ir
mes". Eilės. Aut. Menkutėlis. Str. "Kalba vaiko"/nori turėti knygų, mo-
kytis iš jų apie savo Tėvynę, ją išvaduoti ir t. t./, "Mūsų reikalai"
/1911 m. gr. 27 ratelio susir. protokolas/.

88. "JAUNIKAITIS" Nr. 5. 1912 m. Gegužė. 8 p. Turinys: "Draugams"- red.
aiškina, kad dėl nerėmimo "J" nebuvo du mėn. išleistas- šis nr. už 3
mėnesius: kovą, bal., gegužį. Levendro eil. Gegužės 12 susir. protokolas.

89. "JAUNIKAITIS" Nr. 6. Biržis. 1912 m. 8 p. Turinys: "Gintis reikia"
/mok kaip elgtis, kalbėti, jei suimty/, "Kaip elgtis"/tik gražiai, do-
rai/. Levendro eil. ir 2 red. ats. jam. Pasirašo L. "O-b-liuos", matyt,
reikėtų šifruotai "Ožkabaliuos" ir nėra parašytos tikros pav.

90. "JAUNIKAITIS" Nr. 7. Liepa. 1912 m., 4 p. Turinys: "Ateitis"/mokytis
esperanto kalbos/. Toliau - str. pabaiga apie elgesį, nes neišlikę 2
lapai ingale - "Mūsų reikalai".

91. "JAUNIKAITIS" Nr. 8. Rugpjūtis. 1912 m., 8 p. Turinys: "Jeigu verta?"
/dėl rinkimų į Dumą/, "Jaunimo ratelio B. rajono įstatai"/įsitvirtins
per 3 mėn./, Levendro eil., "Mūsų reikalai".

92. "JAUNIKAITIS" Nr. 9. Rugsėjis. 1912 m. 8 p. T.: "Kodėl teip yra?"/pasy-
vumas/, "Dainė", "Nuo redakcijos"/trūksta medžiagos. "J" išeis, kai jos
atsiras. Ats. Levendroi. Pastaba: daugiau "J" numerių neišlikę. O šio
nr. yra du egz.: Pr. Eidukaičio rašytas ir F. Verbylos.

V. Aut. -
A. M. cius

FRANO EIDUKAIČIO LAIŠKAI IŠ KAUNO SUNKIŲJŲ DARBŲ KALĖJIMO /KSDK/

- Fr.E.buvo suintas 1936 m.gegužės 2 d.Patalpintas į Vilkaviškio kalėjimą.Nuo geg.5 d.iki 15 d.- Marijampolės kalėjimas,nuo geg.15 d. - KSDK. Gegužės 22 d.Karo lauko teismas nuteisė 15 m.KSDK. 1937 m.rugs.8 d. Prezidento Malonės Aktu bausmė sumažinta ligi 8 m., o 1938 m.gegužės 21 d.išleistas į laisvę pagal amnestiją.
- 93."MIELOJI" - laiškas žmonai Onai iš KSDK.1936.V.15 /rašo,kad atvežė į KSDK./Kam.Nr.68., 4 p.
- 94."MIELA PAČIUTE!"-žmonai.1936 m.VI.4 KSDK.,2 p. Rašo,kad dar negali su ja pasimatyti arba ką gauti iš laisvės. *2 p.*
- 95."MIELOJI!"- žmonai.1936 m.,rugsėjūtis.KSDK.Laiške daug nusivylimų,prašo jį pamiršti.Klausia apie jo sodytus ant Grybkalnio medelius.
- 96."MANO MIELOJI!"- žmonai.1936 m.KSDK.,2 p.Dėkoja žmonai už laišką, laukia atvažiuojant,duoda patarimų prisipjaut lentų ir kt.
- 97."MIELOJI!"- žmonai.1936 m.rugsėjo 12 d.,2 p. Žmona buvo atvažiavus ir ūpas geresnis,eina į darbą.Klausia apie derlių,visą ūkė,gėles ir vaismedžius.Frašo sūnaus Boleslovo /Balesiuکو/,kad jis parašytų ir ką padarytų namie.Sveikina visus vaikus.
- 98."MIELOJI!"- žmonai.1936 m.X.11.KSDK.,2 p.Rašo,jog studentė Onutė pridavė dovanas,sakė,kad žmona vėl nori pasimatyti.Prašo nesivarginti.Sūnaus Boleslovo prašo saugoti jo raštus,nuotraukas.
- 99."MIELOJI!" - žmonai.1937 m.bal.,KSDK.,2 p.Rašo,kad tuoj sukaks metai,kai jis kalėjime,prašo jį pamiršti,maisto ir kt.nesiųsti.Apie pavasario darbus primena,kl.apie mokesčius.
- 100."MIELOJI"- žmonai.1937 m.geg.2,KSDK,2 p. Gavo du žmonos laiškus,sužinojo apie sesers Agotos,gyv.Amerikoje,mirtį /jį buvo už Praną E.jaunesnė 3 m./,Sielojasi dėl žmonos ilgos ligos,džiaugiasi,kad ant Grybkalnio kapinės /labai senas/gražiai aptaisė.Mini,jog kovo 18 d.padaavė Malonės prašymą.Nurodymai vaikams,mini ūkininkų pav.,su kuriais sėdi."Man dabar kiek ramiau".
- 101."MANO MIELOJI ONUTĖ!"- žmonai.1937 m.liepos 4 d.KSDK.,2 p. Frašo žmonos nevažiuoti pas jį,o nusipirkti suknelę,turėti kantrybės ir jo laukti.Sveikata - vidutinė,kalėjime gydo.Sveikina vaikus.
- 102."MIELOJI!"- žmonai.1938 m.sausio 15 d.KSDK.,2 p. Daugiau pusę metų nerašė laiškų.Priekaištas žmonai,kad neatvažiavo.Jaučiasi vienišas.Mano,kad gali su visais pasimatyti, sveikina visus vaikus.
- 103."SŪNELI ALFONUK!". 1938 m.kovo 13 d.,KSDK.,2 p.Rašo,kokias trobas ir kaip reikia pataisyti,medelius prižiūrėti,balą išmėžti ir kt
- 104.LAIŠKAS SŪNUI SERGIEJUI.1936 m.rugsėjo 6 d.KSDK.,2 p.Išlikęs Sergiejaus sąsiuvinyje,perrašytas jo ranka.Fr.Eidukaičio archyvu jis atšviestas.Matyt,tėvas šį laišką sūnui,t.p.to kalėjimo kaliniui,perdavė aplenkiant cenzūrą.Jame yra pareikšta Fr.E.nuomonė dėl Liaudies fronto,dėl Marijampolės kalėjimo,dėl seserų iškeltos bylos ir kt.,
- 105."FIRMOJI MEILĖ".Eil.žmonai ir laiškėlis.1936 m.liepos 25 d. Primena,kad sukako 30 metų nuo jų pažinties. KSDK, 2 p.
- 106."TU MAN GRAŽIAUSIA". Eil.žmonai 25 m.apsivedimo proga ir laiškėlis. 1936 m.liepos 18 d. KSDK,2 p.
- 107.Trumpi trys laiškėliai: "Onutė!" /žmonai/,"Balesiuکو"/sūnui/,"Mano Emiliuke" /dukrai/.1936-1937 m.KSDK. Trys lapeliai.Žmonai Apie obelaičių skiepinimą,jo užrašų saugojimą,prašo nusifotografuoti.
- 108.MALONĖS AKTAS Nr.842 /Sumažinta bausmė ligi 8 m.Fr.Eidukaičiu/
- 109.Leidimas Fr.Eidukaičiui išimti iš sandelio savo kriukį.
- 110.Du vokai:Fr.E.- žmonai ir dukters Emilijos - rašyta tėvui.
111. Trys namiškių laišakai tėvui iš Kauno SDK.

F24-18

F24-19

F24-20

F24-21

F24-27 Emilija Kulakovskienė, Prano Eidukašičio užrašų įrašas ir trumpas turinys. Mašinr., liet. k.

F24-28 Emilija Kulakovskienė, leidiniai ir periodika, kurioje rašoma apie Pr. Eidukašį. Mašinr., liet. k.

F24-29 Emilija Kulakovskienė, Prano Eidukašičio skaitynių, kurie nesuregti į etiškus sąsiuvinus, turinių aprašymas. Mašinr., liet. k.

F24-30 Emilija Kulakovskienė, Pranas Eidukašis (1878X16-1941 VII 14) // Biografija. 1996, Mašinr., liet. k.

F24-31 Archyvo perdavimo dokumentai. 1996, 1997 m.

FRANO EIDUKAIČIO FONDAS. LII ATIDUOTŲ NUOTRAUKŲ SĄRAŠAS

1. Pr. Eidukaitis /viduryje/su draugais Amerikoje, Plymuth, Pa prieš grįžimą į Lietuvą /grįžo 1906.v.2/.
- 1^a. Pr. E. Nuotrauka padaryta iš grupinės. Amerika, Plymuth, Pa.
2. Anglies kasyklose Amerikoje, Wilkes Barre, Pa. Atrodo, Prano Eidukaičio čia nėra, bet užrašai sako, kad ir jis šiose vietovėse kasė anglis statė stulpus ir pan.
- 3^a. Dvi Pr. E. nuotraukos. Fotografuota 1939 ar 1940 m., netrukus, kai iėjo iš kalėjimo. Viena n. perf. iš laikraščio /gal "Tiesos"/, kai buvo keltas kandidatu į Liaudies seimą.
4. Paskutinė Pr. Eidukaičio n. Kitoje pusėje Jo ranka užrašyta: "Pr. E. dukaitis. Nuotrauka 1941 m." Yra data: 1941.IV.11. Foto Smecechausko, Lėvės al., 3/?/
5. Pr. E. žmona Ona Snapkauskaitė - Eidukaitienė /g. 1890.v.II.25/. Fotografuota 1980 m., kai jai suėjo 90 metų. Mirė 1983.IX.5, palaidota Karveliškųjų kapinėse.
6. Jonas /kairėje/ ir Sergiejus Eidukaitis /sėdi/. Stovi kairėje - b. lis Vincas Eidukaitis. Šalia jo - kaimynas Jonas Stepanauskas. 1939 m. Jonas ir Sergiejus sušaudyti Vištytyje 1941 m. liepos 14 d. Vincas gyvena Vilkaviškyje, Baranausko 17.
7. Soleslovas Eidukaitis /1917 kovo 13 - 1969 gruodžio 9/. Palaidotas Vilkavišky. Jis išsaugojo tėvo Pr. E. užrašus, po jo mirties daugiausia padėjo motinai ūkės darbuose, rūpinosi jaunesniais broliais ir seseri.
8. Pr. E. duktė Emilija Kulakauskienė paskutinėje darbovietėje Lietuvos aklųjų draugijos leidinyje 1988 m. Ji saugojo, parengė ir pridavė Lietuvos Istorijos Institutui Prano Eidukaičio ir brolio Sergiejaus archyvą.
9. Gražiškiai. 1935 m. rugsėjo 8 d. Vytauto Didžiojo karūnavimo dienos minėjimas prie vėliavai pakelti įrengto stulpo. Kitoje n. pusėje užrašyta: "Sergiejui atsimink posėdžio metą 1935.IX.8 d. Gražiškiai. J. Jankauskas". Jonas Jankauskas buvo fotografas, prisidėjo prie streikininkų buvo Sergiejaus draugas.
10. Mitingas Gražiškių aikštėje priešais valsčiaus kontorą 1940 m., kai keitėsi valdžia. Ant šulinio pasilipęs kalba Pr. Eidukaitis.
11. Gražiškiai tarpukaryje. Jomarkas. Medinė pradžios mokykla, bažnyčia.
12. Vištytis. Ilgasis kalnas. Kanapkio malūnas. 1978 m. liepos 14 čia buvo atidengtas skulpt. R. R. Antinio skulptūra ir V. Mačio, architekto, sukurto memorialas sušaudytiems ant šio kalno 1941 m. liepos 14 d. pagerbti. Spaudos duomenimis čia įvairiu laiku sušaudyta per 200 žmonių. 1941 m. liepos 14 čia krito į duobę ir Pranas Eidukaitis, jo sūnus Sergiejus ir Jonas. Algirdo Pilvelio n. Pastaba: 1993 m. per šv. Velykas skulptūra buvo pavogta. Išplėstos iš vienos memorialo sienos raidės: "Atminkite mūsų auką - ją apmokėtas jūsų šviesus gyvenimas".
13. Vištytis. Ilgasis kalnas. 1978 m. liepos 14 d. Žuvusiųjų pagerbti susirinko artimieji, giminės, Gražiškių, Pajevonio, Vištyčio gyventojų atstovai, Vilkaviškio vadov. darbuotojai. Nuotr. dešinėje su gėlių krepšeliais stovi Vincas Eidukaitis, jo sesuo Emilija, sėdi /su taškuota skarele/ jų motina Ona Eidukaitienė, šalia - giminaitės iš Vaitkabilių km. Ona ir Elena Eidukaitytės /gyveno Vilniuje/.
14. Vištytis. Ilgasis kalnas. 1981 m. liepos 14. Sukako 40 m. nuo kruvinų dienų. Žuvusiųjų pagerbti vėl susirinko daug žmonių. Kalbėjo Leokadija Diržinskaitė /čia sušaudytas jos tėvas/, Michalina Meškauskienė, Emilija Kulakauskienė, apylinkės, rajono atstovai ir kt. Lit. montažą atliko Vištyčio vid. m.-los moksleiviai. Užrašas, kuris matosi nuotraukoje, dar tebėra...
- 14^a 1984 m. liepos 14 d. Eisena į Ilgąjį kalną pravedė nuo Vištyčio apylinkės seniūnijos. E. K. nuotr.

15. Sebastijonas Barkauskas. Jis buvo Pr. Eidukaičio vyriausios sesers Magdalenos vyras /jis g. 1861, mirė 1948 m./ Jo sodyba buvo netoli Gražiškių /tebėra ir dabar/. Jis buvo geras siuvėjas, Anglijoje išmokęs siūti. Pr. E. savo užrašuose jį mini kaip pirmąjį žmogų, kuris jį "įstatė" į lietuviybės kelią. Iš jo gaugavo "Aušrą", liet. knygelių, iš jo nemažai sužinojo apie caro pavergtą Lietuvą. S. Barkauskas 1905 m. ~~jis~~ nukabino "blekes" - rusiškus užrašus Gražiškių mokykloje ir nuskandino, mokinius paleido į namus: "Ateisit, kai lietuviškai mokys". Ir monopolis buvo sudaužytas /sako, vyrai kai kurie gerė sugulę/. Vasario 16 - oji jam visada buvo šventė. Pasiūšdavo, užsirūkydavo pypkę ir eidavo į sodą. Šias žinias man suteikė jo anūkas Algimantas Kazlauskas. Gyvena Kybartuose. Jis davė ir nuotrauką.

16. Lietuvos Respublikos Prezidentas D-ras K. Grinius. Šią nuotrauką išsaugojome kartu su tėvo užrašais. Pr. Eidukaitis mini K. Grinių ne kartą. Ar jie buvo susitikę, pvz., kai veikė Marijampolėje "Šviesos" draugija, ar kurioje kitoje veikloje - žinių neturiu. Viena aišku, kad K. Grinius jam buvo kaip kelrodė žvaigždė.

17. Petro Rusecko atvirlaiškis Pranui Eidukaičiui, rašytas 1932. I. 6. /Originalas/. P. R. tėvas mini ne kartą, su juo buvo pažįstamas nuo caro laikų, susitikdavo ir kitaip ryšius palaikydavo po Firmojo pas. karo.

18. Sergiejaus Eidukaičio Kauno s. d. kalėjime padaryta apyrankė. Ji padaryta iš ~~a~~ baltų ašutų su geltonos ir žalios plastmasės inkrustacija. Tą apyrankę ilgai nešiojo sesuo Emilija. 1956. II. 16. Ji buvo atiduota LTSR Istorijos - revoliucijos muziejui.

19. Prano Eidukaičio ir Onos Eidukaitienės sodyba Bambiūnų kaime nuo Grybkalnio. Taip sodyba atrodė po Antrojo pasaulinio karo... Dabar, po melioracijos, telikę pora kaštonų.

EIDUKAITIS SERGIEJUS, s. PRANO /1912.04.02 - 1941.07.14/

S. Eidukaitis gimė Vaitkabalių km., Gražiškių valsč., Vilkaviškio apskr. Tėvai - valstiečiai. Jie turėjo 18 ha labai nederlingos žemės. Sergiejus - pirmas vaikas. Po metų gimė brolis Alfonsas, karo metais dar du broliai /vienas 1915 m. mūrė/. 1920 m. visa šeima persikėlė į gretimą Bambinių kaimą, kūrėsi motipos Onos Eidukaitienės tėviškėje. Čia buvo 22 ha jau geresnės žemės. Šeima ir toliau didėjo: gimė dar 3 broliai ir 2 seserys. Kai pirmieji vaikai užtelėjo, tėvai jau su savais apdirbo žemę. Tad ir Sergiejus anksti išmoko žemę dirbti. Pradžios mokyklą lankė Gražiškiuose, vėliau truputį mokėsi Vilkaviškio gimnazijoje. Sukakus 21 - eriams metams, pašaukiamas į kariuomenę. Tarnybą atliko nuo 1933 m. lapkričio 3 d. iki 1935 m. vidurio. Artilleristas. Iš pradžių Vilkaviškyje, nuo 1934 m. sausio 2 d. savanoriu išvažiavo į Kauną, Šančiuose buvusią pionierių mokomąją kuopą. Čia buvo griežta drausmė, bet ir daugiau teorinių ir praktinių užsiėmimų, paskaitų iš žemės ūkio ir kitų sričių. S. E. norėjo kuo geriau baigti tarnybą, galbūt įsigyti kokį laipsnį, bet jam labai nesisekė: susižeidė rankos pirštą, gydėsi, paskui iškaudo kojos kelias, dažnai gaudavo baudių. Šios žinios paimitos iš jo dienoraščio - sąsiuvinio, kuris išlikęs ir juo remiamasi rašydama apie ~~pr~~ tarnybą kariuomenėje.

1934 m. birželio mėn. 6-tą ir 7-tą dieną sukilo prieš valdžią dalis kareivinių, kuriems turėjo paklusti ir kareiviai. Jie buvo siunčiami į miestą ir turėjo nuginkluoti policininkus. Sukilimas neišsiplėtė, kuopos ir būrio vadai buvo suimti, bet eilinių kareivių nebaudė. Gaila, Sergiejus ne visus faktus užrašė. Nepaaiškinta, kodėl jis buvo perkeltas į Plungę. Ten tarnavo nuo birželio 27 d. iki gruodžio 12 d. Yra išlikusių išpuilingų nuotraukų; artileristų paradas Plungėje ir kareiviai maudo arklius Babrungo upėje. Iš Plungės perkeltas į Tauragę. Paleistas namo 1935 m. vasarą. Bet užrašai baigiami birželio 9 d., bet neaišku, už ką gegužės 20 d. Sergiejui buvo iškelta byla. Ją nagrinėjo 4to artilerijos pulko teismas ir nubaudė 3 mėn. lygtinai, bet, nesutikus su nuosprendžiu pulko vadui, Eidukaitis tuos tris mėnesius turėjo sėdėti kalėjime. /Žiūr. tribunolo sprendimo nuorašą/. Tai užtruko kelis mėnesius ir Sergiejus parvažiavo namo, dirbo vasaros darbus. "Parėjęs iš kariuomenės nespėjau laisve pasidžiaugti, kai esu jau pasmerktas ir sėdžiu kalėjime---" - tai eilutės iš kito Sergiejaus sąsiuvinio, jau žymėto Marijampolės ir Alytaus kalėjimų antspaudu. S. Eidukaitį ir daug Bambinių, Vaitkabalių ir kitų kareivinių suėmė 1935 m. rugsėjo 24to d., nes jie išvadavo /be prievartos/ valstiečių streiko organizatorius iš Gražiškių daboklės. Tarp jų buvo Sergiejaus tėvas Pranas Eidukaitis. Iš Alytaus kalėjimo Sergiejus buvo pervežtas į Kauno Sunkiųjų darbų kalėjimą, o 1936 m. gegužės 30 d. buvo teismas. Byla nagrinėta Apeliaciniuose Rūmuose. Yra išlikę 5 Sergiejaus laišakai namiškiams. Jis buvo nuteistas, atrodo, ketveriems metams, bet dadėta tie mėnesiai už kokias tai nuodėmes kariuomenėje. Ir S. rašo, kad įkalintas 5 metams. Jeigu pirmuosiuose laiškuose dar buvo viltis, kad žiauriai nebus, dar laiškuose namiškiams rašo apie advokatus, liudininkus, ūkės darbus ir reikalus, tai po nuosprendžio jau prašo brolio atsiųsti vadovėlius ir kt. Taigi kalėjime mokosi algebros, vokiečių kalbos, kai ką rašinėja, konspektuoja prof. St. Šalkauskio kn. "Bendrosios mokslinio darbo metodikos pradai", mokosi įvairių smulkių darbelių.

Minėtame antrame išlikusiame sąsiuvinyje yra keletas vaizdelių - prisiminimų iš vaikystės, jaunystės, perpintų meile motinai, tėviškei, gamtai, bręstančio jaunuolio svajonėms ir - iš visų šilgesys. Sergiejus turėjo literatūrinių gabumų, bandė eiliuoti. Mažai išlikę.

Apeliacinių Rūmų sprendimu iš kalėjimo S. E. paleistas 1938 m. birželio 22 d., o į namus grįžo liepos 21 d. /Žiūr. liudijimą/. Jau iš kalėjimo buvo grįžęs tėvas, iš kariuomenės - brolis Alfonsas. Visi kibo žemę dirbti, pastatus remontuoti ir kt. 1940 metų įvykiai ir Sergiejaus gyvenimą pasuka kiton vagon.

Primygtinai M. Meškauskienei reikalaujant, Sergiejus sutinka dirbti

* S. Eidukaicio suėmimo dieną dar reikėtų patikslinti iš jo bylos. Kai kur rašo rugsėjo 23 d.

ūkio komisijos (Lietuva, 1940 m. Liepos mėn. Nr. 38).
Vilkaviškio apskrities žemės reformos pirmininkui O 1941 m. jau dirba Gražiškių valsčiuje, vokiečių repatrijavimo į Vokietiją komisijoje tai pareigose. Vokiečiai akininkai išvykdami palikdavo nemažai turto, reikėjo viską surašyti, rūpintis sodybų apsauga ir t.t. Išlikęs S. Eidukaičio ranka rašytas raštelis, leidžiantis K. Žiurinskui iš vieno vokiečio ūkio paaimti duona 50 kg rugių. Išlikęs ir S. E. "Gyvenamosios vietos pažymėjimas", išd. Gražiškių valsč. vykđ. komiteto su nuotrauka. Tai atstojų pasą.

Sergiejus Eidukaitis buvo nepartinis. Karui prasidėjus, jis nesiitraukė į Rytus, liko tėviškėje. Bet greit buvo areštuotas, kartu su kitais nuvarytas į Vižainį, paleistas. Bet jo likimą nusprendė vietos aktyvistai, baltaraiščiai, kunigas. Sergiejus buvo suimtas, nuvarytas į Gražiškius su broliu Jonu. Tėvas taip pat buvo suimtas. Su kitais gražiškiais po kelių dienų buvo varomi, (kas nuo sumušimo nepaėjo, buvo vežami) į Vištytį. Ten sugrūsti į rūsį kartu su atvarytais suimtais Pajevonio ir Vištyčio žmonėmis. Tuo laiku suimti žydai sau ir jiems jau kasė ilgą duobę ant Ilgojo kalno prie Kanapkio malūno. 1941 metų liepos 14 dieną prie tos duobės ir sušaudyti atvarytieji. Tėvui Pranui Eidukaičiui buvo 63 m., Sergiejui - 29 metai, o Jonui - 21 -eri metai.

1997.I.16

Surašė sesuo Emilija Kulakauskienė.

SERGIEJAUS EIDUKAIČIO ARCHYVAS /Pridedamas prie jo tėvo Prano Eidukaičio archyvo/

- F24-22
1. Sąsiuvinis - dienoraštis. 1933.XII.25 - 1935.VI.9. 47 psl. teksto. Jį rašė atlikdamas tarnybą kariuomenėje.
 2. Sąsiuvinis. 55 psl. teksto. Jame aštuoni rašinėliai - vaizdeliai. Perrašytas vienas jo tėvo eilėraštis ir vienas laiškas. Viskas rašyta kalėjime 1935.IX.21 - 1938.VII.21 laikotarpiu. Puslapiai sužymėti Marijampolės ir Alytaus kalėjimų antspaudais.

LAISKAI NAMIŠKIAMS IŠ KALĖJIMŲ

- F24-23
3. "Gerbiami namiškiai". 1935.XI.1. Marijampolė, 2 p. Patarimai broliui Boleslovui, svarstymai apie jam keliamą bylą.
 4. "Gerb. namiškiai". Marijampolė, 41 kamera. 1935 m., gruodžio pradžia. 1,5 p. Gavė kalt. aktą. Rūpestis dėl advokatų. Kameroj - 33 ukininkai.
 5. "Gerb. namiškiai". Kauno SDK, III kam. 1935 m. pabaiga. 2 p. Gruodžio 17 jį atvežė iš Alytaus kal., kur sėdėjo 2 savaites. Artėja teismas, nori žinoti, koks advokatas gins.
 6. "Mylimi namiškiai". 1936.V.12. KSDK., 1,5 p. Sužinojo, kad suimtas tėvas, nori žinoti, už ką. Praneša, kad teismas bus gegužės 30 d. ir jo bei kitų bylą gins advokatai L. Purėnienė, ^{sausio mėn.} Slezevičius ir kt. Prašo pranešti liudininkams.
 7. "Brangus broliuk!" 1937 m. pabaiga. Kaunas, IX fortas, 2,5 p. Rašo, kad iki vasario 22 d. negali gauti maisto ar pasimatymo. Prašo vadovėlių, domisi namiškių ir kaimynų reikalais. Jis sėdi su Oku.
 8. Adv. Liudos Purėnienės raštas Boleslovui Eidukaičiui. 1936.V.12. Surašiusi pavardes žmonių, kurie turi atvykti kaip liudininkai Sergiejaus byloje. /E.K. pastaba: advokatė socialdemokratė L. Purėnienė gynė Sergiejų ir kitus nemokamai./ Originalas. 1 psl.
 9. Vyr. Tribunolo sprendimas dėl eilinio S. Eidukaičio baudos atlikimo kalėjime - 3 mėn. Nuorašas. Šiauliai. 1935.XII.10. 2 p.
 10. Liudijimas, išd. Kauno SDK viršininko dėl S. Eidukaičio paleidimo iš kalėjimo 1938 m. VII.21. Originalas.
 11. S. E. ranka rašytas raštelis dėl rugių išdavimo.
 12. Gyven. vietos pažymėjimas /pasas/ su S. Eidukaičio nuotr. 1 ir r.k.